

Zijne Excellentie de Minister Economische Zaken

Postbus 20401
2500 EK DEN HAAG

22 januari 2015

Betreft: Aanvraag winningsvergunning voor koolwaterstoffen Terschelling-Noord

Excellentie,

Onder verwijzing naar de opsporingsvergunning Terschelling-Noord, door u verleend op 29 juli 2014 (uw kenmerk DGETM-EM / 12049202) en nadien aan Tulip Oil Netherlands B.V. overgedragen, hebben wij het genoegen u bij deze de aanvraag voor een winningsvergunning voor koolwaterstoffen voor dat gebied aan te bieden.

De vergunning wordt aangevraagd voor een periode van 20 jaar. Een volledige beschrijving van het werkprogramma en de geologische onderbouwing vindt u in de bijlage. Wij verzoeken u, de gedeelten van het "Field Development Plan" startende met paragraaf 6.3, als bedrijfsvertrouwelijk te behandelen.

Na verlening van genoemde opsporingsvergunning zijn door ons activiteiten gestart die met name gericht waren op

- (1) acceptatie door de verschillende belanghebbenden om uiteindelijk te kunnen bereiken, dat tot boring(en) naar en produktie van aardgas in het gebied kan worden overgegaan en
- (2) verdere bestudering en evaluatie van beschikbare data m.b.t. het voorkomen Terschelling-Noord.

Die evaluatie heeft ons tot de conclusie en overtuiging geleid, dat het niet nodig is, een nadere evaluatieboring te doen binnen het kader van de huidige opsporingsvergunning, maar dat de economische winbaarheid van de reserves voldoende is aangetoond en derhalve direct kan worden overgegaan tot het aanvragen van een winningsvergunning voor het gebied.

Na verlening van de aangevraagde vergunning kan een aantal boringen worden gezet om daarna tot productie over te gaan. Het Field Development Plan gaat in dat verband uit van een eerste boring in de winter van 2015/2016.

Wij nemen aan u hiermede voldoende geïnformeerd te hebben en verzoeken u deze aanvraag in welwillende overweging te nemen. Voor beantwoording van eventuele vragen staan wij uiteraard tot uw beschikking.

Hoogachtend,

Tulip Oil Netherlands B.V.

I. Mohsen
CEO Tulip Oil Netherlands BV

Bijlagen:

1. Field Development Plan
2. Startnotitie
3. Jaarverslag 2013 Tulip Oil Netherlands BV
4. Jaarverslag 2013 Tulip Oil Holding BV
5. Statuten Tulip Oil Netherlands BV
6. Uittreksel Kamer van Koophandel Tulip Oil Netherlands B.V.
7. Gegevens over te leggen volgens de Mijnbouwregeling

BIJLAGE BIJ AANVRAAG WINNINGSVERGUNNING

Gaswinning Terschelling-Noord

INHOUDSOPGAVE

	Blz.
1 INLEIDING	
1.1 Aanleiding	1
2 PROJECT OP HOOFDLIJNEN	2
2.1 Voorgenomen activiteit	2
2.2 Aanlegfase	4
2.3 Productiefase	6
2.4 Afsluiting	7
2.5 Optimalisatie	7
3 BESLUITEN	
3.1 Te nemen besluiten	9
4 BREDE DIALOOG	
4.1 Doelen	10
4.2 Vooroverleg	11
4.5 Convenant	11

1 INLEIDING

1. Aanleiding

In de transitie van een op fossiele brandstoffen gebaseerde energievoorziening naar een energievoorziening met duurzame energiebronnen vervult aardgas, als relatief schone en flexibele energiebron, een belangrijke rol. Daarom wil het Rijk de binnenlandse gasproductie de komende jaren op peil houden en dringt aan op de productie van gas uit de kleine velden op land en onder de Noordzee om het Groningenveld te ontzien. Dit beleid is door het Rijk vastgelegd in het zogeheten 'kleineveldenbeleid'. Het gasveld Terschelling-Noord is te kenmerken als 'klein veld'; de winning van aardgas uit het gasveld Terschelling-Noord past binnen dit beleid. De ontwikkeling ervan draagt bij aan de voorzieningszekerheid van aardgas in Nederland en aan de Nederlandse economie.

2 PROJECT OP HOOFDLIJNEN

In dit hoofdstuk zijn de doelen en de planning van het project (paragraaf 2.1) en de activiteiten tijdens aanlegfase, productiefase en afsluiting (paragraaf 2.2, 2.3 en 2.4) beschreven.

2.1 Voorgenomen activiteit

De voorgenomen activiteit is gaswinning uit het gasveld Terschelling-Noord. De voorgenomen activiteit bestaat uit 3 fasen: aanlegfase, productiefase en afsluiting. Uitgangspunt is dat het project op een veilige en milieutechnisch verantwoorde wijze wordt gerealiseerd door implementatie van de gebruikelijke en waar mogelijk nieuwste inzichten voor een veilige en milieuverantwoorde gaswinning. Randvoorwaarden hiervoor worden onder meer gesteld in het geïntegreerd managementsysteem voor veiligheid, gezondheid, welzijn en milieu.

Locatie

Het gasveld Terschelling-Noord bevindt zich in gesteentelagen die behoren tot de Slochteren Formatie, onderdeel van de Boven Rotliegend Groep. Deze gesteenten komen in heel Nederland voor en liggen in het Terschelling-Noord veld op een diepte van 2200-2600 meter onder het aardoppervlak. De Slochteren Formatie bestaat uit een zowel verticale als horizontale afwisseling van zand- en kleisteen pakketten die zo'n 260 tot 265 miljoen jaar geleden werden afgezet toen hier een warm woestijnklimaat heerste. De karakteristieken van het veld zijn weergegeven in Tabel 1.

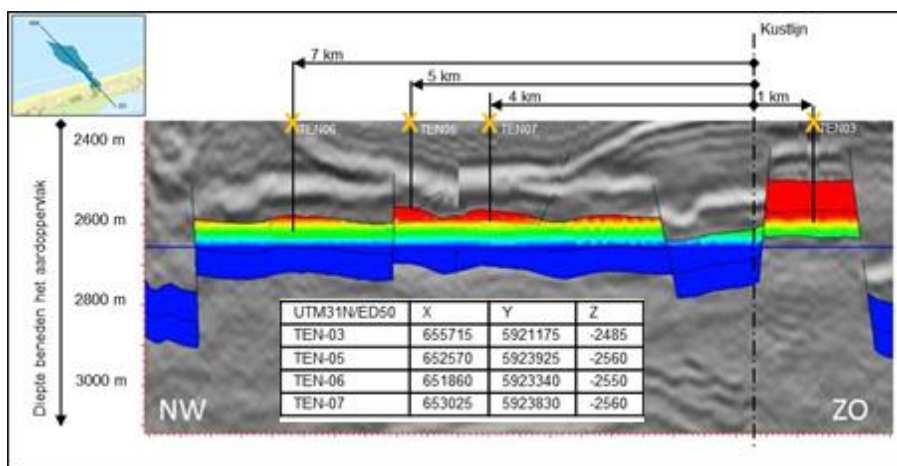
Tabel 1: Karakteristieken gasveld (bron: N-log)

VELD	TERSCHELLING-NOORD
Diepte (m)	2200-2600
Oppervlakte veld (km ²)	12,5
Geschat winbaar gasvolume (Sm ³)	2-5 miljard
Ontdekt (jaar)	1993

Er moeten putten worden geboord waarmee het aardgas uit de diepe ondergrond naar boven kan worden gehaald. Een put bestaat uit een serie buizen die in elkaar steken en naar beneden toe steeds smaller worden. Het onderste buisgedeelte dat in het gasveld steekt, is geperforeerd zodat het gas de put in kan stromen. Door de hoge druk in de diepe ondergrond stroomt het gas via de put vanzelf naar het aardoppervlak.

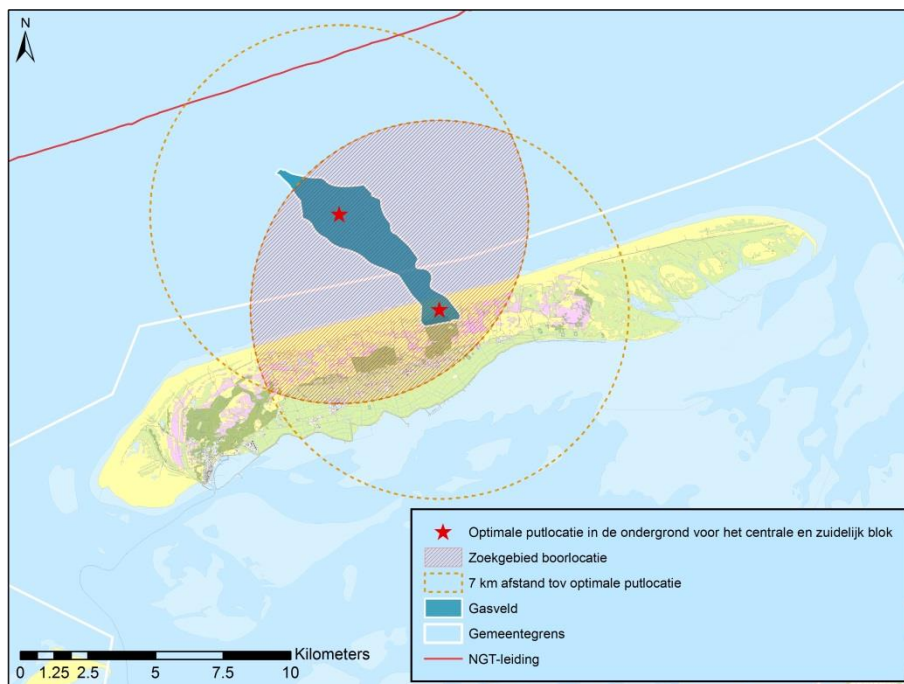
Het Terschelling-Noord veld bestaat uit drie blokken die in de oudheid met elkaar verbonden zijn geweest, maar nu door bijna ondoorlatende breuken van elkaar zijn gescheiden (Figuur 1). Het aardgas kan niet van het ene naar het andere blok stromen. Om al het aardgas uit het veld te winnen, moeten de blokken daarom afzonderlijk worden aangeboord. Het zuidelijke blok ligt onder Terschelling ter hoogte van het Hoornse Bos. Het hoogste punt van het centrale blok en het noordelijke blok liggen onder de Noordzee ten noorden van Terschelling op respectievelijk 4,5 km en 7 km buiten de kust van het eiland.

Tulip Oil wil in totaal 5 putten boren: 2 putten in het zuidelijke blok, 2 putten in het centrale blok en 1 put in het noordelijke blok, te beginnen met de putten in het zuidelijke en centrale blok. Een put hoeft niet recht naar beneden te lopen. Met de huidige technieken kan de boorplaats op zo'n 7 km afstand van de plaats liggen waar het gasveld in de diepe ondergrond wordt aangeboord.

Figuur 1: Noordwest-zuidoost dwarsdoorsnede van het gasveld: het gasveld is opgedeeld in drie afzonderlijke blokken. De coördinaten van de hoogste punten zijn opgesomd in de tabel

In Figuur 2 is een cirkel van 7 km vanaf de optimale putlocatie in het zuidelijke en centrale blok getrokken en het overlappende gebied is rood gemarkeerd. Om de putten vanaf één locatie te boren moet de boorlocatie in het gearceerde gebied komen of daar vlakbij. Dat betekent dat het gasveld zowel vanaf zee (offshore) als vanaf het eiland (onshore) kan worden aangeboord.

Figuur 2: De gearceerde ellips geeft het gebied aan van waaruit de blokken vanaf één boorlocatie kunnen worden bereikt, dit is het zoekgebied voor de boorlocatie

Landelijk gasnet

Op de Noordzee ten noorden van Terschelling ligt vlak onder de zeebodem de Noord Gas Transportleiding (NGT-leiding, rode lijn in Figuur 3). De NGT-leiding vervoert aardgas dat op diverse platforms op zee wordt gewonnen naar Uithuizen op het vasteland. Het aardgas uit het Terschelling-Noord veld zal met een nieuwe pijpleiding met de NGT-leiding worden verbonden. Deze pijpleiding

wordt in de zeebodem ingegraven. De pijpleiding kan via de bestaande *sidetap* (T-stuk) ter hoogte van Ameland aan de NGT-leiding worden verbonden of met een nieuwe verbinding (via een *hottap*).

Planning

De boor- en aanlegwerkzaamheden zullen worden uitgevoerd in de winterperiode om recreatie, toerisme en natuurwaarden zo min mogelijk te verstoren. De winterperiode loopt van november tot eind april (tot vlak voor het begin van de “meivakanties”). In de eerste winter wordt 1 productieput geboord en worden korte tests uitgevoerd om de eigenschappen van het reservoir te bepalen. Vervolgens wordt de put afgesloten tot de volgende winter.

In de volgende winter worden de overige putten geboord. Bovendien wordt de gasbehandelingsinstallatie gebouwd, de bijbehorende opslagtanks voor bij- en afvalproducten aangelegd en worden pijpleidingen in de zeebodem en (afhankelijk van de locatie) op het eiland aangelegd om het aardgas te transporteren.

Naar verwachting wordt gedurende 23 jaar aardgas uit het gasveld gewonnen. Zodra het gasveld is leeggeproduceerd, worden de putten afgesloten en wordt de locatie opgeruimd en alles in de oorspronkelijke staat hersteld dan wel in een overeengekomen staat achtergelaten. De globale planning van de activiteiten is weergegeven in Tabel 2. In de volgende paragrafen worden de activiteiten per fase in meer detail beschreven.

Tabel 2: Globale planning

Fase	Activiteit	Periode
AANLEGFASE	Boren 1 ^e productieput	Winterperiode 2015/2016
	Boren volgende productieputten	Winterperiode 2016/2017
	Bouw gasbehandelingsinstallatie en overige voorzieningen	
	Aanleg transportleidingen	
PRODUCTIEFASE	Gaswinning	2017-2040
	Gasbehandeling	
	Gastransport	
AFSLUITING	Afsluiten putten	2040
	Herstellen locatie	

2.2 Aanlegfase

De eerste stap van de gaswinning is de aanlegfase waarin de boringen worden uitgevoerd, de gasbehandelingsinstallatie wordt opgericht (oprichting van een onshore productielocatie of een offshore productieplatform), en opslagcapaciteit en transportleidingen worden aangelegd.

2.2.1 Werkvoorbereiding

In geval van een **offshore** boring wordt deze uitgevoerd vanaf een (tijdelijk) zelfheffend boorplatform. Het boorplatform wordt drijvend aangevoerd en op locatie langs zijn poten omhoog gevijzeld zodat het dek op een veilige hoogte boven zee staat. Het boorplatform bevat alle voorzieningen en wordt periodiek bevoorradt per helikopter of per schip.

Als wordt gekozen voor een **onshore** boor- en productielocatie start de aanleg met het geschikt maken van de locatie en van de toe- en afvoerwegen. Dit laatste wordt naar verwachting als een tijdelijke maatregel uitgevoerd. Op een deel van de locatie wordt een vloeistofdichte verharding aangebracht en de verharding wordt omgeven met goten die het (regen)water naar een afgesloten opvangbak voeren. Ook wordt een vloeistofdichte boorkelder aangelegd. (Deels tijdelijke) aan- en afvoerroutes voor materiaal en materieel worden aangelegd of voor het transport geschikt gemaakt. Hierna wordt de boorinstallatie aangevoerd en opgebouwd. Naast de (tijdelijke) boortoren worden ook andere tijdelijke voorzieningen neergezet, zoals installaties voor de boorspoeling, opslagtanks, generatoren en tijdelijke voorzieningen voor het personeel.

2.2.2 Boren

Tulip Oil wil in totaal 5 putten boren, waarvan 4 productieputten en 1 injectieput. Het boren gebeurt **onshore** en **offshore** op een vergelijkbare manier. Een grote buis (*conductor*) wordt de grond in geheid of geschroefd. Binnen deze *conductor* wordt de boring uitgevoerd. De *conductor* zorgt er voor dat de boorput van de omringende ondiepe grond en de grondwatervoerende lagen is afgesloten. Tijdens het boren wordt continu boorvloeistof rondgepompt om tegendruk te geven zodat het boorgat niet instort, om de boor te smeren en om het boorgruis af te voeren. Het boorgruis wordt afgevoerd naar een erkende verwerker en de boorspoeling wordt hergebruikt. De boorput wordt bekleed met meerdere stalen buizen (*casings*) die de boorput stevigheid geven en afsluiten van de ondergrond. De *casings* zorgen er tevens voor dat de verschillende grondlagen van elkaar worden geïsoleerd. De *casings* worden vastgezet en afgedicht met cement.

Als het gasveld op een diepte van ongeveer 2200-2600 meter is bereikt, wordt een productiebuis in de boorput aangebracht. Uit de proefboring van de NAM bleek dat het veld slecht doorlatend (*tight*) is. De NAM heeft indertijd een vrijwel verticale boring uitgevoerd. De productieboringen die Tulip Oil gaat uitvoeren zullen daarentegen enkele honderden meters horizontaal door het reservoir geboord worden. De kans dat over deze lengte voldoende productievermogen wordt behaald is vele malen groter dan bij een vrijwel verticale boring. Mocht echter blijken dat de gasproductie minder optimaal is, dan moet het veld in beperkte mate hydraulisch worden gestimuleerd (*fracken*) om het gas beter te kunnen produceren.

Bij hydraulische stimulatie wordt gecontroleerd en onder hoge druk water en zand in het gasveld gepompt, waardoor bestaande scheurtjes in de gesteentelaag verder worden opengemaakt, zodat het gas beter naar de put stroomt. De hydraulische stimulatie die mogelijk zal worden toegepast, is vergelijkbaar met de techniek die in Nederland in de laatste decennia in meer dan 200 putten zowel op land als op zee is toegepast en gebruikt wordt om de laatste resten aardgas uit bestaande gasvelden te winnen. Indien nodig zullen voor de hydraulische stimulatie chemicaliën worden gebruikt.

Voor het boren en hydraulisch stimuleren zijn geen alternatieven, maar wel continue verbeteringen van de techniek voorhanden en mitigerende maatregelen mogelijk.

2.2.3 Productietesten

Alle putten worden getest; daarbij worden gegevens over het productievermogen van de put, de eigenschappen van het reservoir, de samenstelling van het gas en de te winnen hoeveelheid aardgas verkregen. Bij het testen wordt de put schoon-geproduceerd, dat betekent dat in de put achtergebleven resten van de boorspoeling en andere ongerechtigheden worden verwijderd. Gedurende een korte periode wordt met een hoge

capaciteit gas geproduceerd. Het geproduceerde gas en de mee-geproduceerde vloeistoffen worden gescheiden in de testinstallatie.

In de eerste winter wordt het tijdens de productietesten geproduceerde gas afgefakkeld. Een test duurt circa 12 uur en kan een paar keer worden herhaald. Er zijn geen alternatieven voor het affakkelen tijdens de productietesten van de eerste put, omdat er nog geen gasbehandelingsinstallatie aanwezig is of een leiding om het gas af te voeren.

Na het testen van de eerste put worden de testresultaten geëvalueerd en wordt de maximale initiële productiehoeveelheid aardgas vastgesteld. Na het uitvoeren van de productietesten wordt deze put veilig afgedicht in overeenstemming met de wettelijke bepalingen totdat de werkzaamheden de volgende winter worden hervat. De boorinstallatie wordt weer naar het vasteland afgevoerd.

2.2.4 Opbouw gasbehandelingsinstallatie

Het aardgas dat vanuit de diepe ondergrond uit de put komt, bevat naast gas ook water(damp) en condensaat dat meekomt uit de gashoudende formatie. Condensaat bestaat uit licht vloeibare koolwaterstoffen. Bovendien blijkt uit de resultaten van de proefboring van de NAM dat het Terschelling-Noord veld relatief veel CO₂ bevat. Om het aardgas op de NGT-leiding te kunnen aansluiten moet het gas 'op specificatie' worden gebracht. 'Op specificatie' betekent dat het gas aan bepaalde eisen moet voldoen alvorens het wordt toegelaten. De gasbehandeling bestaat uit een aantal processtappen waarbij het CO₂, water en condensaat uit het gas worden afgescheiden.

In geval van een **offshore** locatie wordt het productieplatform op een stalen onderbouw op de zeebodem geplaatst en worden de productie- en gasbehandelingsinstallaties op het platform geïnstalleerd. De installatie wordt per schip aangevoerd en met een kraanschip geplaatst. Voor een **onshore** productielocatie worden de modules met schepen aangevoerd vanaf het vasteland naar de haven van Terschelling en vervolgens met trucks naar de locatie gebracht, opgesteld en aangesloten. Na een eindcontrole worden de installaties getest en in gebruik genomen.

2.2.5 Aanleg transportleidingen

Afhankelijk van de locatie worden verschillende ondergrondse pijpleidingen aangelegd om de gasbehandelingsinstallatie met de NGT-leiding te verbinden. Mogelijk worden op het eiland ook leidingen aangelegd om de bijproducten (water en condensaat) te transporteren naar een voor vrachtauto's goed bereikbare locatie waar ze per vrachtauto worden verscheept ter verwerking op het vasteland.

2.3 Productiefase

De tweede stap van de gaswinning is de productiefase waarbij het aardgas daadwerkelijk uit de diepe ondergrond wordt gewonnen, behandeld en per pijpleiding wordt afgevoerd naar de NGT-leiding.

2.3.1 Gaswinning

Het aardgas stroomt door de hoge druk in het gasveld vanzelf via de productieputten naar het aardoppervlak.

2.3.2 Behandeling

Via een afsluiter wordt het aardgas naar de gasbehandelingsinstallatie geleid. De druk en de temperatuur worden verlaagd waardoor de waterdamp en het condensaat vloeibaar worden en in een aantal processtappen van het aardgas kunnen worden gescheiden.

2.3.3 Transport

Het 'op specificatie' gebrachte gas wordt via een ondergrondse pijpleiding aangesloten op de NGT-leiding en naar het vasteland vervoerd.

2.3.4 Behandeling en transport restproducten

De uit het aardgas afgescheiden bijproducten worden afgevoerd en verwerkt.

CO₂

Het CO₂ wordt via een injectieput in het zuidelijke blok teruggepompt in het gasveld. Dit kan echter pas als de druk in het blok met circa 10% is verlaagd. In het eerste productiejaar zal het CO₂ vrijkomen in de atmosfeer.

Water

Het afgescheiden water dat met het aardgas mee is gekomen uit de diepe ondergrond is warm en zout, bovendien kan het allerlei mineralen uit de bodem bevatten. Dit productiewater wordt ontgast, opgeslagen in een tank en periodiek per vrachtauto afgevoerd naar een externe verwerker op het vasteland. Een variant hierop is dat het productiewater wordt teruggepompt in het gasveld.

Condensaat

Het condensaat wordt opgeslagen in een tank en periodiek per vrachtauto afgevoerd naar het vasteland. Aardgascondensaat, een soort benzine, is een grondstof voor raffinaderijen.

2.4 Afsluiting

De laatste stap van de gaswinning is de afsluitingsfase. Als de gasreserves zijn leeg geproduceerd, zal de gasbehandelingsinstallatie worden afgebroken en worden de productieputten afgedicht en tot enkele meters onder het maaiveld afgewerkt. De transportleidingen worden schoongemaakt.

Offshore wordt het platform verwijderd en de zeebodem wordt geïnspecteerd om te bevestigen dat alles volgens wettelijke normen is uitgevoerd. **Onshore** worden de installaties, de verharding, de boorkelder, de pijpleidingen en de overige aangebrachte infrastructuur verwijderd. De locatie wordt in principe in oorspronkelijke staat hersteld, maar kan ook in een andere staat worden gebracht aansluitend bij een gewenste (toekomstige) gebruiksfunctie. De transportleiding naar de NGT-leiding wordt na afloop schoongemaakt, afgesloten en blijft liggen in de bodem.

2.5 Optimalisatie

Veiligheid van mensen en de omgeving staan bij de uitvoering van de activiteiten voorop. Verder worden de activiteiten uitgewerkt vanuit de visie dat ze zo veel mogelijk duurzaam uitgevoerd moeten worden. Een duurzame ontwikkeling is een ontwikkeling die voorziet in de behoeften van de huidige generatie, zonder daarbij de mogelijkheden van toekomstige generaties te beperken. Aangesloten wordt bij de duurzaamheidsthema's van de Grond, Weg en Waterbouw Sector (GWW). Deze zijn:

ENERGIE & KLIMAAT
MATERIALEN & GRONDSTOFFEN
WATER & BODEM
NATUUR & RUIMTE
LEEFBAARHEID
KOSTEN & WAARDE
BEREIKBAARHEID

Door aandacht voor deze thema's in de optimalisatie van het ontwerp en de uitvoering van de voorgenomen activiteit en door het verwerken van duurzaamheid wordt ernaar gestreefd de gaswinning zo duurzaam mogelijk uit te voeren.

Voor Energie & Klimaat betekent dit dat maatregelen worden genomen om de energievraag zo laag mogelijk te houden, bijvoorbeeld door de verkeersstromen efficiënt te laten verlopen. Bij Grondstoffen & Materialen gaat het om een verantwoorde keuze van grondstoffen en hergebruik. Voor Water & Bodem gaat het onder andere om het beperken van het watergebruik en het voorkomen van verontreinigingen. Bij Natuur & Ruimte gaat het om het voorkómen van effecten op beschermde natuurgebieden en beschermde soorten en beperking van het ruimtebeslag. Bij Leefbaarheid gaat het er om overlast te beperken en te zorgen voor een heldere communicatie over de werkzaamheden, zorgen en risico's. Voor Kosten & Waarde wordt aandacht besteed aan 'life cycle' kosten, onderhoud en beheer. En bij Mobiliteit gaat het om het waarborgen van de doorstroming, het voorkomen van hinder en het beperken van de mobiliteit.

Tabel 3: Benodigde besluiten

Besluit	Bevoegd Gezag	Onshore	Offshore
Besluiten onder uitvoeringsbesluit-RCR			
1 Winningsvergunning	Minister EZ	Zeker	Zeker
2 Instemming winningsplan	Minister EZ	Zeker	Waarschijnlijk
3 Inpassingsplan (wijziging bestemmingsplan)	Minister EZ	Zeker	Mogelijk voor leidingen op het eiland en binnen Wro grens
4 Omgevingsvergunning voor boring* Milieudeel Bouwdeel	Offshore: Minister EZ Onshore: gemeente	Zeker	Binnen Natura 2000-gebied en/of 12 mijlszone
5 Omgevingsvergunning voor puttenlocatie en installatie Milieudeel Bouwdeel	Minister EZ	Zeker	Zeker
6 Waterwetvergunning	Minister I&M/ Rijkswaterstaat of Wetterskip Fryslân	Zeker	Waarschijnlijk
7 Ontheffing Flora- en faunawet	Minister EZ	Zeker	Zeker
8 Vergunning Natuurbeschermingswet	Minister EZ	Zeker	Zeker
9 Regelingen gemeente Terschelling Alleen regelingen onder de Wabo	Gemeente Terschelling	Zeker	Niet aan de orde
10 Regelingen Provincie Fryslân Alleen regelingen onder de Wabo	GS Fryslân	Zeker	Niet aan de orde
11 Ontheffing Keur v.w.b. handelingen aan of nabij een watergang of waterkering	Wetterskip Fryslân	Mogelijk	Niet aan de orde
Overige besluiten (kunnen desgewenst onder RCR worden gebracht)			
12 Pijpleidingvergunning	Minister EZ	Zeker	Zeker
13 Scheepvaartverkeerswet	Minister I&M/ Rijkswaterstaat	Niet aan de orde	Waarschijnlijk
14 Lozingsvergunningen (valt mogelijk onder waterwetvergunning)	Wetterskip Fryslân	Mogelijk	Niet aan de orde
15 Ontheffing Keur Voor zover niet onder RCR	Wetterskip Fryslân	Mogelijk	Niet aan de orde
16 Regelingen gemeente Terschelling Voor zover niet onder de Wabo	Gemeente Terschelling	Zeker	Niet aan de orde
17 Regelingen Provincie Fryslân Voor zover niet onder de Wabo	GS Fryslân	Zeker	Niet aan de orde
18 Ontgrondingenwet	GS Fryslân	Mogelijk	Niet aan de orde
19 Ontheffing voor gebruik wegen door Hoornse Bos	Staatsbosbeheer	Mogelijk	Niet aan de orde

* Besluit algemene regels milieu mijnbouw (Barmm) is niet van toepassing voor boringen in gevoelige gebieden (art 5 lid 2 Barmm); in dat geval wordt dit betrokken bij de vergunningsplicht van de Wabo

3 BREDE DIALOOG

Naast de vaste communicatiemomenten van de besluitvormingsprocedures, zal onder regie van Tulip Oil een dialoog met de omgeving en andere belanghebbenden plaatsvinden welke mogelijk zal uitmonden in een convenant.

3.1 Doelen

Tulip Oil vindt het belangrijk om de gaswinning in overleg met de Terschellinger bevolking en andere belanghebbenden te ontwikkelen. Om die reden is al aan het begin van het voornemen een dialoog met de omgeving en andere belanghebbenden gestart om de aanwezige kennis en de zorgen die leven zo goed mogelijk mee te nemen. Het doel van de dialoog is openheid en transparantie. Naast individuele gesprekken met verschillende nationale en lokale belanghebbenden, is een Klankbordgroep opgericht van eilandbewoners met diverse relevante posities, achtergronden en netwerken. Deze Klankbordgroep heeft een informele status.

Tulip Oil wil in samenwerking met het eiland werken aan de optimale inpassing van de installaties en zoeken naar mogelijkheden om met het project bij te dragen aan de ontwikkeling van Terschelling, ook ter ondersteuning van de ambitie van het eiland om vanaf 2020 een eigen duurzame energievoorziening te hebben.

3.2 Vooroverleg

IMSA heeft aandachtspunten en win-win mogelijkheden in kaart gebracht via gesprekken met de Klankbordgroep, onafhankelijke deskundigen en landelijke 'stakeholders'. Uit deze gesprekken is gebleken dat er veel locatie-specifieke zorgen zijn. Deze gaan onder meer over:

- Kans op bodemdaling, aardbevingen, afkalving van het eiland en de kwetsbaarheid van de drinkwaterwinning
- Aantasting van de kernkwaliteiten van het eiland: rust, ruimte, wijd zicht, natuur en authenticiteit
- Mogelijke gevolgen voor het toerisme als gevolg van aantasting van de landschappelijke kernkwaliteiten door bijvoorbeeld vervuiling, verontreiniging, licht- en lawaaioverlast
- Mogelijke effecten op visserij door verlies aan visgronden, vervuiling en onderwatergeluid
- Verkeershinder
- Veiligheid voor bewoners en scheepvaart.

Daarnaast zijn de volgende locatie-specifieke aandachtspunten meegegeven die van belang kunnen zijn voor de beoordeling:

- Mogelijke cumulatieve effecten met gaswinning Ameland en Schiermonnikoog en windparken op zee
- Geluidscontouren
- Defensiegebieden
- Win-win mogelijkheden zoals het gebruik van groene LED-verlichting, optimalisatie van het platform op zee als rustplaats voor bepaalde vogelsoorten, het plaatsen van een oestercultuur of viskooien met proef-viskwekerij en het achterlaten van de locatie (in geval onshore) in betere staat dan de oorspronkelijke.

Op de achtergrond speelt tenslotte de landelijke gasdiscussie over de kans op aardbevingen, het winnen van schaliegas en de rol van gas in de transitie naar duurzame energie.

3.3 Convenant

IMSA werkt op verzoek van Tulip Oil aan de totstandkoming van een convenant met de betrokken lokale en landelijke partijen. De gesprekken hierover zijn in juli 2014 begonnen. Centraal staan de win-win mogelijkheden voor optimalisatie van het ontwerp of de uitvoering en voor investeringen in de duurzame ontwikkeling van Terschelling. Het is van belang dat bij ondertekening van het convenant alle mogelijke effecten met betrekking tot de winning bekend zijn.